

**Aankondigingen door Heiko Roelfsema van Wouter Muller, mw. Hennis,
Will vd Corput, Jan Verstraaten en *Minuut Stilte* tijdens Herdenking SHSJZ 2017**

Wouter Muller (lied 'De Zee')

Dames en heren, al jaren hebben wij de traditie dat wij het lied "De Zee" gecomponeerd en geschreven door Wouter Muller op dit moment ter inleiding van de sprekers spelen. Het bestuur is bijzonder verheugd dat Wouter Muller hier nu zelf is en dit voor ons zo belangrijke lied zelf zal zingen en begeleiden. Het lied bezingt waarom wij hier samen zijn.

Mw. Hennis

Dames en heren, het is natuurlijk voor ons allen een grote eer dat ik u mw. Hennis het woord mag verlenen. Ik heb u een plaats naast onze Pater Familias, de heer Punt, gegeven opdat u niet alleen de geschiedenis die wij hier herdenken nu ter ore komt, maar ook fysiek en emotioneel ervaart. Tastbaarder dan de handen voelen en in de ogen kijken van één van de zeer weinige overlevenden van al deze tragedies: 182 schepen; elk een eigen tragedie, nee, waarschijnlijk meer dan 300 tragedies omdat vele schepen meerdere malen krijgsgevangenen vervoerden; tastbaarder kunnen we het niet voor u maken. Mag ik u in dat gevoel verzoeken het woord te nemen?

Will van de Corput

Dames en heren. Onze tweede spreker is Will van de Corput. In het programma staat dat hij nabestaande is. En dat klopt. Zijn vader maakte als krijgsgevangen twee helletochten mee: op verschillende schepen. Maar Will is hier niet alleen als nabestaande, maar ook als overlevende van de kampen. Ik ben blij Will, dat je de moed hebt om je indrukwekkende verhaal hier nu te vertellen. Mag ik je verzoeken naar voren te komen?

Jan Verstraaten

Dames en heren. Het merendeel van de *Hell Ships* voerde vol krijgsgevangenen en Indonesische dwangarbeiders naar de beruchte spoorlijnen in *Birma-Siam* en *Pakan Baru*. Wat vaak vergeten wordt is dat ook vele duizenden krijgsgevangenen rechtstreeks of nadat ze Birma hadden overleefd, met een *Hell Ship* naar Japan verplaatst werden om daar onder extreem slechte omstandigheden dwangarbeid in de steengroeves en kolenmijnen uit te voeren.

Onze laatste spreker is Jan Verstraaten. Een nabestaande, geboren in Indonesië, na de oorlog, in 1950. Zijn vader was zo'n krijgsgevangene die na een vreselijke tocht op een *Hell Ship* in de kolenmijnen in Japan terecht kwam.

Jan, mag ik je verzoeken hier, jouw verhaal te vertellen?

Wouter Muller (lied 'Dit moment, dit monument')

Dank je wel, Jan, wat een indrukwekkende cirkel van ontmoetingen van je vader heb je ons getoond.

Dames en heren. In uw programma staat nu 'Koraalmuziek', maar een paar dagen geleden schreef Wouter Muller ons dat hij speciaal voor ons monument een nieuw lied en tekst heeft geschreven. Getroffen door de inhoud hebben we besloten hem nu de gelegenheid te geven dit lied, getiteld "Dit moment, dit monument" ten gehore te brengen.

Stilte

Waarom herdenken we. Niet alleen om verhalen te vertellen over onze geliefden maar ook om daarna stilte te betrachten.

Toch staat mijn pleidooi voor rijke taal in mijn overdenking niet haaks op dit pleidooi voor stilte.

Woorden krijgen namelijk pas betekenis in stilte. In de stilte ervaren we waar de gesproken woorden voor stonden. Woorden landen in stilte. Dichters dichten het onuitsprekelijke door veel woorden juist weg te laten. Componisten boetseren hun muziek om de rusten, heen. Woorden bestaan bij de gratie van de spatie.

De essentie zit vaak tussen de woorden. Niet alleen de draden en de knopen in het web, maar vooral de schijnbaar lege ruimte ertussen bepaalt het patroon.

Als wij hier onze naasten willen herdenken dan is het ook waardevol om bij hun voortdurende lijfelijke afwezigheid, de leegte die zij achterlieten, stil te staan. Want juist dan leren we het gemis duurzaam in ons eigen verhaal in te weven. Stilte is een manier om het verhaal, de mens, te voelen, óók van hen die er niet meer zijn. Stilte is stilstaan bij hen én bij jezelf!

Laten wij na het signaal Taptoe 1 minuut stil zijn en vervolgens na het signaal Voorwaarts, couplet 1 en 6 van het Wilhelmus zingen.